Р Е Ц Е Н З И Я

на дисертационен труд
за придобиване на образователната и научна степен "Доктор"

Област: 4. "Природни науки, математика и информатика"

Научно направление: 4.6. "Информатика и компютърни науки"

Тема: "Designing Boolean Functions and Digital Sequences for Cryptology and Communications"

Автор: Мирослав Маринов Димитров

Тема на дисертационния труд

Основната задача, която се изследва в настоящия дисертационен труд е конструиране и анализ на булеви функции, S-кутии и цифрови редици. Така този труд може да бъде отнесен към криптографията като задачите, които се решават в него носят комбинаторен характер. Тези задачи добиха изключителна популярност в последните няколко десетилетия, която се свързва с нарасналата нужда от защита на данните и по-специално с конструирането на надеждни блокови шифри.

Резултатите в този труд имат отношение най-вече към симетричната криптография. Всеки блоков шифър има нелинейна част, наречена S-кутия която гарантира устойчивост към известните криптографски атаки. Този модул трябва да бъде много внимателно проектиран и да отговаря на строги математически критерии. Това е и мотивацията зад този труд.

Работата систематизира и обобщава изследванията на автора през последните няколко години.

Литературен обзор

Общото ми впечатление е, че дисертантът познава отлично съвременното състояние на разглежданите проблеми. Голяма част от изследванията му са върху кръг от задачи и хипотези от симетричната криптография, считани за значими в теоретичен план. Докторантът демонстрира задълбочено познаване на областта на изследванията и възможности творчески да прилага знанията си.

Методика

В изследванията си докторантът използва широк арсенал от средства. Резултатите от дисертационния труд са получени не само чрез нестандартни компютърни програми, разработени от докторанта, но част от твърденията са доказани и с математически доказателства, използващи идеи от дискретната математика, целочисленото оптимиране и комбинаториката.

Съдържание и резултати на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 190 нестандартни машинописни страници и се състои от увод, пет глави, списък на използваната литература, включващ 152 заглавия и две приложения.

По-долу ще изложа накратко съдържанието на отделните глави от дисертацията.

Глава 1 служи за въведение в проблематиката на дисертационния труд. Тя започва с мотивация за значимостта на S-кутиите и необходимостта от силни S-кутии, за гарантиране на устойчивост срещу различни видове криптанализ – линеен, диференциален, алгебричен. Подчертана е значимостта на редица чисто математически задачи за решаване на този проблем като конструирането на редици с ниска извънфазова автокорелация. Разгледани са различни класически характеристики, свързани с редици като peak sidelobe level и merit factor. Формулирани са някои интересни задачи, които са нерешени към настоящия момент като намирането на оптималните стойности на PSL за редици с дължина 84, минимизиране на merit factor-а. Тук е формулирана и основната задача на дисертационния труд – изследване на стратегии за конструиране и анализ на булеви функции. По-нататък е изложено накратко и съдържанието на дисертационния труд.

Оригиналните приноси на автора се съдържат в глави 2, 3, 4 и 5.

В Глава 2 са изложени някои прдварителни сведения за булеви функции. Въведени са различни нормални форми за булеви функции, дефинирани са трансформациите на Уолш-Ададмар, въведени са векторни булеви функции, S-кутии и свързаните с тях обекти. Анализиран е богат набор от S-кутии и е направена класификация на стратегиите за конструиране на S-кутии. Разгледана е задачата оптимизация на S-кутия като задача на целочисленото оптимиране. Предложена е програма, която оптимизира нелинейността на зададена S-кутия с минимален брой промени. Това свойство е полезно, защото оптимизационната програма може да се фокусира върху слабите компоненти на една S-кутия без да разваля останалите. Ефективността на предложения алгоритъм е демонстрирана чрез прилагането му върху S-кутиите на два си-

метрични шифъра – Skipjack и Кузнечик. Показано е и съществуването на S-кутия със средна покоординатна нелинейност 116, докато опитите да се конструира такава със средна нелинейностт 118 са се оказали неуспешни.

В Глава 3 се разглеждат различни стратегии за откриване на скрити мотиви и аномалии в популярни S-кутии. С това може не само да се докаже, че изследваните кутии не се получени чрез псевдо-случайно генериране, но и да се получат допълнителни сведения за вътрешната структура на S-кутиите. Това дава възможност за т.нар. ривърз енджинийринг – пълно разкриване на скритата структура на кутията.

Глава 4 е посветена на задачата за получаване на редици с ниска автокорелация или, по-конкретно, оптимизация на PSL (peak sidelobe level), което се дефинира максималната стойност на модула на автокорелацията $|C_u(B)|$, взето по всички отмествания u. В раздел 4.1 е представен ефективен евристичен алгоритъм, основан на т.нар. shotgun hill-climbing. Алгоритъмът започва работа от случайна двоична редица с дължина n като получава за вход и някаква таргет-стойност за PSL, означена с G. При достигане на G алгоритъмът прекратява работа; в противен случай преминава към някаква съседна (по Хеминг) редица. Ако всички съседни редици не подобряват стойността на текущия PSL се прави скок като броят на допустимите скокове е ограничен от някаква константа. Този алгоритъм е приложен за генериране на двоични редици с дължини между 106 и 300 като в повече от половината случаи са получени подобрения на известните до момента оптимални стойности. В следващия раздел е предложен метод за генериране на дълги двоични редици с ниска стойност на PSL. Сложността на получения алгоритъм по време и по памет е линейна (от дължината на редицата). Направени са експерименти, при които са получени няколко редици с рекордни PSL стойности. В следващия раздел са представени и редица хибридни алгоритми за получаване на двоични редици с ниска автокорелация.

В глава 5 се разглежда задачата за оптимизиране на т.нар. merit factor, дефиниран като

$$MF(B) = \frac{C_0(B)}{2\sum_{u=1}^{n-1} |C_u(B)|^2}.$$

Конструирани са нови класове от двоични редици с висок MF. Авторът ограничава изследването върху класа на т. нар. кососиметрични двоични редици, въведени от Голей. Конструирани са дълги редици ($n > 200$) които надхвърлят стойностите за MF предсказани в хипотезата на Бернаскони. Описан е алгоритъм за намиране на двоични редици с висока стойност за merit factor-а.

Приноси на дисертационния труд

По мое мнение по-важните приноси в дисертационния труд се свеждат до следното:

(1) Направен е анализ на голям брой S-кутии и е установено, че т.нар. S-кутии, основани на теория на хаоса са податливи на линеен криптанализ.

(2) Доказано е съществуването на 8×8 биективни S-кутии с максимална нелинейност 116 по всички координати

(3) Предложена е стратегия за откриване на скрити регулярности и ривърз енджинийринг чрез използване спектрография на S-кутии.

(4) Предложен е ефективен евристичен алгоритъм за конструиране на двоични редици с нисък PSL. Конструирани са редици с дължини между 106 и 300 с рекордни PSL стойности.

(5) Конструирани са нови класове от двоични редици с висок MF.

(6) Построен е нов клас от крайни двоични редици с четна дължина с алтернираща ащтокорелационни стойности равни по модул на 1.

(7) Представен е алгоритъм за генериране на дълги двоични редици с висок merit factor.

Забележки и коментари по дисертационния труд

Във връзка с дисертационния труд имам следните въпроси, забележки и коментари:

(1) В дефиниция 2.2.2 биективни S-кутии са възможни само когато $m = n$.

(2) Във формулата за $MF(B)$ на стр. 48: какъв е смисълът от двойката в знаменателя и не е ли винаги C_0 равно на дължината на редицата?

(3) Въобще какъв е смисълът от т.нар. merit factor? Не е ли все едно да минимизираме сумата от квадратите на C_u.

(4) Дефиниция 2.2.7: Какво наричаме дължина на линейна функция?

(5) Дефиниции 2.2.7 и 2.2.8 са неясни.

(6) Би било добре текстът да съдържа дефиниция на понятието нелинейност на двоична функция, не само нелинейност на S-кутия.

Публикации по дисертационния труд

Резултатите от дисертационния труд са публикувани в 9 статии, седем от които са излезли от печат, а две са депозирани в arXiv. Списанията, в които са отпечатени тези работи са следните:

- IEEE Access – 3 статии;

- IEEE Signal Processing Letters – 2 статии;

- IEEE Communication Letters – 1

- Proceedings of the International Conference on Information Technologies (InfoTech) – 1 статия;

- arXiv – 2 statii

Шест от статиите са с импакт-фактор, надхвърлящ 3, като и шестте са в Q2, една е в сборник с доклади от научна конференция, а две са депозирани в arXiv. В пет от представените статии докторантът е единствен автор, три са с двама, а една – с трима съавтори.

Публикационната активност на Мирослав Димитров е изключително впечатляваща. Тя включва голям брой публикации, излезли в рамките само на три години и то в много престижни издания, всички от които са в Q2. Това говори за високо ниво на провежданите изследвания. Представените публикации не само удовлетворяват, но и далеч надхвърлят минималните национални изисквания за присъждане на образователната и научна степен "доктор".

Авторство на получените резултати

В голяма част от публикациите докторантът е единствен автор. Тъй като познавам научните интереси на докторанта и следя работата му в последните години, за мен няма съмнение, че приносът му в съвместните публикации е поне равностоен на този на останалите автори. Публикациите удовлетворяват минималните изисквания в Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и Правилника на Института по математика и информатика.

Цитирания на публикациите от дисертационния труд

Докторантът е приложил списък от 48 цитирания на свои публикации. Макар работите му да са излезли от печат сравнително неотдавна те вече са привлекли вниманието на работещоте в областта на симетричната криптография. Това показва, че изследванията му са получили висока оценка от специалистите в тази област. За мен няма съмнение, че този списък ще бъде продължен в съвсем близко бъдеще.

Автореферат и авторска справка

Авторефератът и авторската справка са направени съгласно изискванията и отразяват правилно резултатите и приносите в дисертационния труд.

Заключение

Считам, че представеният дисертационен труд **"Designing Boolean Functions and Digital Sequences for Cryptography and Communications"** (Конструиране на булеви функции и цифрови редици за криптографията и комуникациите) с автор **Мирослав Маринов Димитров** съдържа интересни резултати, които представляват оригинален принос в асиметричната криптография и теория на булевите функции. Докторантът показва изключително задълбочени теоретични познания в тези области и с това отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагането и Правилника на Института по математика и информатика за присъждане на образователната и научна степен "Доктор". В дисертационния труд и свързаните с него публикации няма установено плагиатство.

Изложеното по-горе ми дава основание да дам **положителна оценка** на представения дисертационен труд и да препоръчам на Уважаемото Жури да присъди на Мирослав Маринов Димитров образователната и научна степен "Доктор"в област 4. "Природни науки, математика и информатика", научно направление 4.6 "Информатика и компютърни науки".

София, 12.01.2023 г. Рецензент:

(проф. д.м.н. Иван Ланджев)